

Lesdoel: Tekstbegrip vergroten door interactie over oplossingsmethoden bij het beantwoorden van (meerkeuze)vragen. Tevens leren en herhalen de kinderen een aantal leesbegrippen zoals: globaal lezen, titel, illustratie, nauwkeurig lezen, zoekend lezen, alinea, signaalwoord, gevolg, voorbeeld, samenvatting, tegenstelling, synoniem, enkelvoud, meervoud, hoofdpersoon, voorkennis, aanwijzing, soort tekst, overtuigen, verhalende tekst, personages, dialogen, hoofdgedachte, moraal.

Lesonderdelen

1. Stillezen van de tekst (5-10 min.)
2. Vragen beantwoorden (35-40 min.)

Benodigheden

Oefentekst 1 *De hoed van Oom Nacho* met vragen (kopieerbladen voor de kinderen). Kopieer het verhaal los van de vragen zodat de kinderen hun blad niet steeds hoeven om te draaien bij het invullen.

1. Start

Lesdoel bespreken (1 min.)

Jullie gaan vandaag een tekst lezen en daarna vragen beantwoorden. Die vragen gaan we samen maken. Zo leer je hoe je dat soort vragen het beste kunt maken.

2. Zelfstandig de tekst lezen (5-10 min.)

Deel de teksten en de vragen uit.

Globaal lezen

Instructie: *Kijk even 1 minuut naar de tekst. Bekijk de hele tekst **globaal**. Bekijk de **titel**, de **illustratie**, de eerste en laatste zin.*

Na 1 minuut zegt u: *Jullie kunnen nu wel voorspellen waar de tekst over gaat (**strategie 0**). En misschien weet je iets over het onderwerp (**strategie 1**, Dit doet me denken aan ...).*

Nauwkeurig lezen

Instructie: *Je gaat nu de tekst goed lezen, **nauwkeurig**. Belangrijk is dat jullie heel goed nadenken bij het lezen.*

*Wat moet je doen als je een moeilijk stukje tegenkomt? Ja, **strategie 2**: het stukje wat langzamer lezen. Als je een stukje dan nog niet begrijpt, lees je verder. Want je moet er ook niet te lang over doen.*

Vraag na het lezen: *Wie vond het een moeilijke tekst? ...*

Ja, dat is het ook wel. Maar daar moet je niet van schrikken. Het is niet erg als je nog niet alles helemaal begrijpt. Heel vaak kun je toch wel de vragen beantwoorden ook al snap je niet alles. Dus niet in paniek raken bij een moeilijke tekst. Gewoon proberen, dan kom je een heel eind.

3. Vragen beantwoorden bij de tekst (35-50 min.)

Instructie: *Jullie gaan nu de vragen maken. De vragen gaan vaak over een kort stukje in de tekst. Je moet bij het beantwoorden van de vragen dus **zoekend lezen**: je zoekt in de tekst naar het antwoord. Het is dus niet meer nodig om de tekst weer helemaal te lezen. Je zoekt alleen naar de plaats waar het antwoord staat.*

Om te voorkomen dat het maken en bespreken van de vragen te eentonig wordt, kunt u (binnen één les of tussen verschillende lessen) variëren in de manier waarop u de vragen behandelt. Er zijn diverse mogelijkheden:

1. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1 en kijken daarna in tweetallen of in groepjes of ze hetzelfde antwoord hebben. Ze mogen overleggen en verbeteren. Zo leren ze van elkaar oplossingsmethoden. Bespreek daarna klassikaal het antwoord. Vervolgens gaan de kinderen verder met opdracht 2. Enzovoort.
2. Als bij 1, maar nu maken de kinderen in tweetallen eerst alle vragen en u bespreekt deze in één keer na.

3. De kinderen maken zelfstandig opdracht 1. U bespreekt deze meteen na. Vervolgens maken ze opdracht 2. Enzovoort.
4. De kinderen overleggen in groepjes van drie of vier leerlingen wat het goede antwoord is, waarbij ze leren van elkaars oplossingsmethoden. U bespreekt het antwoord meteen na. Zo behandelt u alle vragen.
5. Mogelijkheid 4 kan ook in wedstrijdvorm. Voorwaarde is dan dat de kinderen in heterogene, ongeveer even sterke groepjes zitten. U nummert de kinderen in elk groepje van 1 t/m 4. Per groep hebben de kinderen een A-, B-, C-, D- en E-kaartje. Per vraag overleggen de kinderen een paar minuten (zet de timer!). Zorg ervoor dat alle groepsleden betrokken worden bij het bepalen van het antwoord; laat de voorzitter van de groep iedereen een beurt geven. Meeste stemmen tellen. Als de tijd om is, noemt u een groepsnummer, bijvoorbeeld 4, en alle kinderen met nummer 4 steken direct het kaartje met het antwoord van hun groep omhoog. Als het antwoord goed is, heeft de groep 1 punt verdiend. U houdt de score bij op het bord. Daarna bespreekt u met de kinderen het antwoord met behulp van onderstaande instructie. Bij de volgende vraag noemt u weer een ander nummer die het antwoord voor de groep mag geven. Enzovoort. De groep die aan het eind de meeste punten heeft, is winnaar.

Bij de nabespreking is het mogelijk om te differentiëren. U kunt bijvoorbeeld beslissen dat kinderen met een zeer hoge score op begrijpend lezen niet of slechts ten dele aanwezig zijn bij de nabespreking. De allerzwakste lezers kunnen eventueel in een klein groepje onder begeleiding de vragen oefenen en nabespreken.

Besteed aandacht aan het proces: Vraag bij de nabespreking wat de kinderen gedaan hebben om het juiste antwoord te vinden en leg indien nodig uit wat ze hadden kunnen doen. U kunt hierbij gebruik maken van de uitleg bij de vragen hierna. Hierbij komen ook belangrijke leesbegrippen aan de orde.

4. Instructie bij de vragen van oefentekst 1

1. *Waarom koopt Oom Nacho een nieuwe hoed? Weten jullie het nog? Dan kun je het goede antwoord meteen invullen. Als je het niet meer weet, moet je **zoekend lezen**. Dit is de eerste vraag, dus het zal wel ergens in het begin staan. ... Het staat in de tweede **alinea**. Nu weet je wat het goede antwoord is: Antwoord B!*
(Antwoord B: Omdat zijn oude hoed versleten was.)
2. *Waar duidt het woord 'maar' op in deze zin? 'Maar' is een **signaalwoord**, dat is een woord dat je een signaal (aanwijzing) geeft. Wat voor signaal geeft dit woord je? 'Maar' geeft eigenlijk altijd hetzelfde aan. Is dat een **gevolg**? Nee, dan gebruik je bijvoorbeeld 'want'. Een **voorbeeld** dan? Nee, dan zou je eerder 'bijvoorbeeld' zeggen. Zou het om een **samenvatting** kunnen gaan? Nee, dan zou er 'dus' staan of 'kortom'. 'Maar' betekent bijna altijd dat er een **tegenstelling** volgt.*
(Antwoord C: op een tegenstelling)
3. *Hoe vaak wordt de hoed van Oom Nacho teruggebracht? Misschien weet je het uit je hoofd. Maar anders moet je **zoekend lezen** in de tekst. Zien jullie waar het de eerste keer is? ... In **alinea 3**. De tweede keer is in alinea 4 en de derde keer in alinea 5. Tante Chola vond hem tussen het afval (alinea 3). De kinderen van Oom Chente haalden hem uit het water (alinea 4) en de mensen uit het dorp pakten de hoed af van de bedelaar (alinea 5). De hoed wordt dus in totaal drie keer teruggebracht.*
(Antwoord C: drie keer)
4. *Wat hebben deze twee zinnen met elkaar te maken? Lees de zinnen voor. De tweede zin begint met het woord 'daarom'. 'Daarom' is ook een **signaalwoord**, het geeft een signaal, een aanwijzing. Welke aanwijzing geeft het woord 'daarom' je? ... Bijvoorbeeld: Het regent, daarom blijf ik thuis. Wat zegt het woord 'daarom' je hier? ... Er volgt een gevolg. De regen is de oorzaak en 'daarom blijf ik thuis' is het gevolg. Welke van de antwoorden klopt hier dan? A en B zeker niet. C is het juiste antwoord. Als je 'daarom' ziet staan, weet je al bijna zeker dat daar een gevolg achter staat.*
(Antwoord C: In het eerste stukje staat een oorzaak, in het tweede stukje een gevolg.)
5. *Wat betekent 'uitbundig' in deze zin? Je zoekt dus eigenlijk een **synoniem** voor het woord 'uitbundig'. Ken je het woord? Dan kun je het antwoord meteen invullen. Als je het woord niet kent, dan kun je **strategie 3** proberen: **woorden leren uit een verhaal**. Lees de tekst ervoor nog eens. Wat gebeurt er precies in dit stukje? Tante Chola vindt de hoed die Oom Nacho had weggegooid en brengt hem naar hem terug. Oom Nacho bedankt haar uitbundig. Welke van de antwoorden zou kunnen? ... Bedankt Oom Nacho Tante Chola geër-*

gerd? Nee, hij vindt het misschien niet zo leuk dat ze zijn hoed terugbrengt, maar dat laat hij niet blijken. Bedankt hij haar buiten? Dat lijkt me een raar antwoord. Is hij dan beleefd? Ja, dat zou kunnen en antwoord D: 'uitgebreid' zou ook wel kunnen. Nu moet je dus kiezen tussen C en D. Als je dit woord niet kent, kun je er bijna niet achter komen. Je moet dan gokken. Dit is dus best een lastige vraag! Het goede antwoord is D.

(Antwoord D: uitgebreid)

6. Waar duidt het woord 'waardoor' op? Lees de twee zinnen voor. Het woordje 'waardoor' is ook weer een **signaalwoord**. Het geeft een signaal, een aanwijzing. Wat weet je als je het woord 'waardoor' ziet? ... Bijvoorbeeld: Het regende, waardoor ik niet kon fietsen. Wat komt er na 'waardoor'? ... Een gevolg. Laten we nu de antwoorden bekijken. Welke van de antwoorden past? C en D zijn zeker niet goed. Na 'waardoor' komt een gevolg, dus antwoord A is goed.

(Antwoord A: Dat er een gevolg komt.)

7. Wat past het best op plaats 1? Om daarachter te komen, vullen we alle antwoorden één voor één in. Lees de zin voor met de verschillende woorden. Liep de bedelaar verder 'omdat' hij werd tegengehouden door de mensen? Nee, dat kan niet. Ook 'want' en 'doordat' passen daarom niet op plek 1, deze woorden betekenen namelijk bijna hetzelfde als 'omdat'. Het juiste antwoord is dus 'totdat'.

(Antwoord A: totdat)

8. Welk antwoord geeft deze zin het beste weer? Lees de zin nog een keer. Buiten zichzelf van verbazing bedankte Oom Nacho de menigte mensen. Welk antwoord lijkt het meest op deze zin? Hij was zichzelf niet meer, zo verbaasd was hij. A valt dus al af en C ook, want 'buiten zichzelf' betekent niet 'in de buitenlucht'. Heel erg blij (antwoord D) was Oom Nacho ook niet, want hij wilde van die hoed af. Alleen B is dus mogelijk.

(Antwoord B: Oom Nacho was heel erg verbaasd en bedankte de groep mensen.)

9. Waar past deze zin het best? Zonder eerst alle antwoorden te bekijken, kunnen we uit de zin 'Maar hij dacht wel stilletjes: Waar bemoeit ze zich mee?' al afleiden dat het over een vrouw of een meisje gaat: Waar bemoeit **ze** zich mee. Het is **enkelvoud**, want er staat niet 'waar bemoeien ze zich mee'. Bespreek de antwoorden één voor één. Antwoord A gaat niet over een vrouw, antwoord B wel. Zou C kunnen? ... Nee, daar gaat het over kinderen, dat is **meervoud** en dat past dus niet. Bij D gaat het ook niet over een vrouw. Blijft over antwoord B. Kijk dus altijd goed welke informatie de vraag al geeft, dat kan je helpen bij het beantwoorden ervan.

(Antwoord B: Achter: ... haar uitbundig. (r. 15))

10. Wat weet je nu van Oom Nacho? Bij deze vraag moet je je proberen **in te leven** in de **hoofdpersoon**. Laten we de antwoorden eens bekijken. Hoe voelt Oom Nacho zich? Is hij blij? Nee, eigenlijk niet hè, want nu zit hij nog steeds met die versleten hoed. Heeft hij zijn zin doorgedreven? Dat al helemaal niet, hij heeft gedaan wat er van hem verwacht werd. Antwoord C zou wel kunnen, want hij wilde eigenlijk een nieuwe hoed maar dat durfde hij niet te zeggen. Voor de zekerheid kijken we nog even naar antwoord D. Is hij erg gehecht aan zijn oude hoed? Nee, want hij wilde hem wegdoen. Antwoord C is dus goed.

(Antwoord C: Hij heeft niet gedaan wat hij zelf het liefste wilde.)

11. Zoek de eerste zin. Voor welke van deze zinnen heb je geen **voorkennis** nodig? Welke zin staat op zichzelf en past dus het best op de eerste plaatst? Let op de woorden die je een **aanwijzing** geven (maar, want, namelijk) of die ergens naar **verwijzen** (hij, dat). Daaraan kun je een tweede, derde, vierde of vijfde zin herkennen! Probeer maar een verhaaltje te maken met deze zinnen, hoe zou dat dan worden?

(Antwoord D: De hoed van Oom Nacho is niet zomaar een hoed.)

12. Welke zin is waar? Lees de zinnen voor. In elke zin wordt iets gezegd over wie de hoed uit de sloot haalde en wie hem uit het afval haalde. Als je het niet meer weet, moet je **zoekend lezen**. In **alinea 3** staat dat Oom Chente en zijn kinderen de hoed uit het water haalden. Antwoord A en C vallen dus al af. Nu kunnen antwoord B en D nog goed zijn. Laten we kijken wat er staat over het afval. Lees alinea 2 voor. Tante Chola haalt hem dus bij het afval vandaan. Dat betekent dat antwoord B ook niet goed is, want daar staat dat een bedelaar hem bij het afval vandaan haalt. Die zinnen kloppen dus allemaal niet. Het goede antwoord moet dus D zijn.

(Antwoord D: Geen van bovenstaande zinnen is waar.)

13. Wat voor **soort tekst** is dit? Legt de schrijver iets uit of probeert hij je ergens van te **overtuigen**? Niet echt hè? Antwoord A en B vallen dus af. Geeft hij je dan ergens **informatie** over? Ook niet? Dan moet het wel een **verhaal** zijn. Waar herken je een verhaal aan? Aan de **personages** en de **dialogen** bijvoorbeeld. Ook herken je een verhaal als je vooral plezier beleeft aan het lezen en niet het gevoel hebt dat je bijvoorbeeld iets moet leren.

(Antwoord C: een verhalende tekst)

14. Wat is de **hoofdgedachte** van het verhaal? Dat woord kennen we, want dat is **strategie 6**. Wat is nou het belangrijkste in dit verhaal, of anders: wat is de **moraal** van het verhaal; wat kun je ervan leren? Laten we de antwoorden eens bekijken. Is de moraal dat een oude hoed beter is dan een nieuwe? Oom Nacho houdt zijn oude hoed, maar is dat dan beter? Nee hè? 'Je moet je oude spullen nooit weggooien': zou die het kunnen zijn? Wel een beetje een gekke moraal zou dat zijn, want je kunt toch niet alles bewaren? 'Als mensen iets aardigs voor je doen, moet je ze altijd hartelijk bedanken'. Klopt dat? Ja, dat klopt wel hè? Maar het is ook belangrijk dat je eerlijk bent. Is Oom Nacho eerlijk? Nee hè? 'Als je niet zegt wat je wilt, zal ook niemand dat weten' is de hoofdgedachte van deze tekst. Denken jullie ook niet dat de dorpingen het hartstikke leuk hadden gevonden als Oom Nacho had gezegd: 'Tijd voor een nieuwe hoed!'?

(Antwoord A: Als je niet zegt wat je wilt, zal ook niemand dat weten.)

15. Zoek de eerste zin. Lees de zinnen voor. Voor welke van deze zinnen heb je geen **voorkennis** nodig? Welke zin staat op zichzelf en past dus het best op de eerste plaatst? Let op de woorden die je een **aanwijzing** geven (maar, want, namelijk) of die ergens naar **verwijzen** (hij, dat). Daaraan kun je een tweede, derde, vierde of vijfde zin herkennen! Probeer maar een verhaaltje te maken met deze zinnen, hoe zou dat dan worden?

(Antwoord D: Sommige mensen dragen bijna altijd een hoed.)

Antwoorden

1. B
2. C
3. C
4. C
5. D
6. A
7. A
8. B
9. B
10. C
11. D
12. D
13. C
14. A
15. D